חצות שני עוכלתן רב חסדא אמר עמוד השחר עוכלתן אמרי בי רב מאי טעמא דרב חסדא ומה חצות שאין עושה לינה עושה עיכול עמוד השחר שעושה לינה אינו דין שעושה עיכול פירשו קודם חצות והחזירן לאחר עמוד השחר רבה אמר חצות שני עוכלתן רב חסדא אמר אין בהן עיכול לעולם מתקיף לה רב יוסף ומאן לימא לן דחצות בראש המזבח משויא להו עיכול דילמא כל היכא דמשכחא להו משויא להו עיכול א) שלחו מתם הלכתא כרב יוסף איתמר נמי א"ר חייא בר אבא ב) אפירשו קודם חצות והחזירן אחר חצות לא נהנין ולא מועלין וכן תנא בר קפרא פירשו קודם חצות והחזירן לאחר חצות יוצאין מידי מעילה א"ל רב פפא לאביי וכי מאחר דשלחו מתם הילכתא כרב יוסף וא"ר חייא בר אבא וכן תני בר קפרא רבה ורב חסדא במאי פליגי אמר ליה בשמנים בעא מיניה רבא מרבה * לינה מועלת בראשו של מזבח או אינה מועלת בראשו של מזבח היכי דמי אילימא דלא ירדו השתא לנו בעזרה אמרת דלא ירדו בראשו של מזבח מיבעיא ואלא ג) דירדו לשלחן מדמינן לה דתנן ה)אפילו הן על השלחן ימים רבים אין בכך כלום או דילמא לקרקע ד) מדמינן א"ל ו)אין לינה ה) בראשו של מזבח קיבלה מיניה או לא ת"ש דאיתמר איברים שלנו בעזרה מקטר ו) והולך כל הלילה ז)לן בראשו של מזבח מקטר והולך לעולם ירדו רבה אמר יעלו רבא אמר ז)לא יעלו ש"מ לא קיבלה מיניה ש"מ: כשם שהמזבח מקדש כו': ג)תנו רבנן י)הנוגע במזבח אין לי אלא מזבח כבש מנין ת"ל ד)את ז) המזבח כלי שרת מנין ת"ל י)כל ח) הנוגע בהם יקדש ח)בעא מיניה ר"ל מר"י ט)כלי שרת מהו שיקדשו את הפסולין א"ל תניתוה כשם שהמזבח והכבש מקדשין את הראוי להן כך כלים מקדשין טו) א"ל לכתחילה ליקרב קמיבעי לי ה)הא נמי תנינא

חצות שני עוכלתן. שרירי י) דיהו חצות שני של ליל המחרת: **שאינו עושה לינה.** לאותו יא) שעל הארץ שהרי כל הלילה כשר להעלותן מן הארץ ולמזבח ב)דכתיב לא ילין חלב חגי עד בקר הא כל הלילה ילין: **עושה עיכול.** לשרירי דמערכה: **אין בהן עיכול לעולם.** וכל יב) שפוקעין יחזיר ומועלין בהן עד שיעשו דשן: **כל היכא דמשכחא להו כו'.** הלכך פרשו קודם חצות נמי הרי הן עיכול בחצות ואפילו החזירן לאחר חצות יג): **אין מועלין בהן.** ולא יד) צריך להחזירן. ויצאו מידי מעילה גרסי' ולא נהנין מדרבנן: **וא"ר חייא בר אבא.** נמי כרב יוסף: **וכן תני בר קפרא.** כרב יוסף: **רבה ורב חסדא במאי פליגי.** לומר דלא הוי עיכול בחצות: **בשמנים.** אפילו הוקשו לא הויא עיכול דשומנן מעכבן מליעשות דשן: **אילימא דלא ירדו.** אותן שמצאן בשחר בראש המזבח שלא במערכה: **אלא דירדו.** מן המזבח לאחר עמוד השחר מיבעי לן מי הוי כשאר לנים ונפסלים בעמוד השחר ותנן טו) בפסולים כך אם ירדו לא יעלו טז): **או דילמא אין לינה מועלת.** ולא נפסלו ויחזור ויעלם: **לשלחן מדמינן לה.** למזבח שאין לחם הפנים נפסל עליו אם לן בו לאחר זמנו: **דתנן אפי' היה על השלחן ימים כו'.** במנחות תנן לא סידר את הלחם ואת הבזיכין באחד בשבת והקטיר את הבזיכין [בשבת] פסולה לפי שמחוסרים בשבת טז) ומן שצריכין לעמוד עליו שבעת ימים כיצד יעשה זה שסידרם באחד בשבת יניחנה לשבת הבאה שאפי' היא כו': **או דילמא לקרקע עזרה מדמינן לה.** דהא יז) רצפת בנין היא כמותה ולא כלי שרת כשלחן: **מקטיר והולך לעולם.** דאפילו אמרינן לינה מועלת בראש המזבח מסקינן להו במערכה יח) שהרי פסולין שעלו לא ירדו: **רבא אמר לא יעלו.** דלינה מועלת והוו להו פסולין וכיון דירדו לא יעלו: **את המזבח.** ומשחת את המזבח לרבות את הכבש: ה"ג **כלי שרת מניין** ח)**כל הנוגע בהן יקדש: מהו שיקדשו פסולין.** הוא סבור לענין פדיון קמיבעיא ליה כגון מנחה טמאה שקדשה בכלי שרת מי קדשה קדושת הגוף ולא נפקא יט) להו לחולין דקדשה כלי אע"פ שהיא טמאה או לא קדשה ותנן י) המנחות והנסכים שנטמאו יש [להם] פדיון ואם משקדש כ) בכלי נטמאו אין להם פדיון: **א"ל תניתוה.** דמקדשין ואין להם פדיון: **א"ל לכתחילה ליקרב קמיבעיא לי.** ולא לענין פדיון: **ושקבלו פסולין וזרקו את דמו.** אם עלה הבשר לא ירד: **מאי לאו** שקיבלו

אמרי בי רב מ"ט דרב חסדא. אע"ג דאמרי בי רב ז) רב הונא ורב חסדא תלמידו ו) שמא רב הונא נמי אמרה ופי' טעמו והש"ס קנעיא בלשון זה מ"ט דרב חסדא אי נמי מצינו שרב הונא רגיל לשבח דבריו כדאמר בגיטין (דף ז.) חסדא שמך ומחסדאין מילך ובמסכת שבת (דף פב.) מ"ט לא שכיחת גבי רב חסדא דמחדדן שמעתתיה: **מה** חצות שאין עושה לינה כו'. ורבה לטעמיה דלית ליה בסמוך אין לינה מועלת בראשו של מזבח ולית ליה ק"ו דרב חסדא דאיכא למיפרך מה לחצות שכן עושה עיכול בראשו של מזבח דאם פקע לא יחזיר תאמר בעמוד השחר שאין לינה פוסלת בראשו של מזבח כך פי' ה"ר מנחם זצ"ל: **ורב** חסדא אמר אין בהם עיכול לעולם. וליכא למימר דעמוד השחר שני יעשה עיכול מק"ו כא) דחצות שהרי אינו עושה לינה כב) אלא לקרבנות היום שלפניו: **הילכתא** כרב יוסף. פירוש יפה אמר ואין זה פסק הלכה * ולא שייך למיפרך הילכתא למשיחא דהא לבסוף נמי מוכח דלא פליגי עליה וא"כ הלכה למה לי: **לא** נהנין. רבינו היה מפרש מן התורה כיון שהם לחמו של מזבח ומ"מ יצא מידי מעילה דכיון דחצות עוכלם נעשית מצוותם ולא מורה בהם מעילה יג): **לשלחן** מדמינן לה דתנן אפילו היה על השולחן כו'. תימה מנא ליה דלא פסול לאחר שבת כשנסדר כהילכתו וי"ל דדייק מלישנא יתירא דקאמר שאפי' הוא על השולחן כו' דמשמע שבא להוסיף אפי' בענין זה והא כג) ליתא דהא דוקא משום שנסדר באחד בשבת שלא כהילכתו לא מיפסל כדאיתא שילהי שתי הלחם (מנחות דף ק.) ופרק אמר להם הממונה (יומא דף כט:) לטעמא כד) דכלי שרת אין מקדשין שלא בזמנו ולא כה) משני התם טעמא דשלחן אינו מקדש ליפסול בלינה כדאמר הכא דבעי למילף מיניה מזבח וצ"ע אי מצי למימר דכי נסדר כהילכתו נעשה לחמו של שלחן טפי לא כו) יפסל בלינה זה משמיענו לישנא יתירא דאפילו על השלחן כו' והתם דפריך כז) כיון דלילה אינו מחוסר זמן כי כח) שמשי ליפסול ומשני כיון דנסדר שלא כהלכתו נעשה כמי שסדרו הקוף משמע אם סדרו כהלכתו נפסל בלינה וי"ל דאתא למימר דאם נסדר בלילה כיון דלילה אין מחוסר זמן נפסל בלינה אבל נסדר כהלכתו ממש ביום השבת אפילו היה שם ימים רבים אינו נפסל דנעשה לחמו של מזבח כט) מ"מ תימה למה לא תירץ מתחילה לפי סברתו כי נמי כלי שרת מקדש שלא בזמנו שאני שולחן דאינו נפסל עליו כלל בשום ענין דעל ל) כרחין שום פסוק יש על דבר זה שאינו נפסל אפילו כי נסדר כהלכתו: הגה"ה לא) **כבש** מנין. וא"ת לרבי יהודה דאמר (לעיל נט.) עזרה מקדשת כמזבח אמאי איצטריך את לרבויי כבש הא כיון דירד ע"ג רצפה יעלה כ"ש כבש וי"ל דשמא הא דעזרה מקדשת כמזבח היינו כשירין להקטיר עליה אבל פסולין לא * להכי איצטריך קרא: **כלי** שרת מהו שיקדשו את הפסולין. פי' בקונטרס לענין פדיון בעי א"ל תניתוה כו' א"ל לכתחלה ליקרב קמיבעיא לי ופשיט דמקדש מקבלו פסולין וזרקו את דמו מאי לאו שקבלו פסולין וזרקו פסולין דמשום חרקו פסולין אם עלו לא ירדו הא אם זרקוהו כשרים לכתחלה יעלו איברים דזריקה מעלייתא היא אף על גב דקבלוהו פסולין דכלי שרת שקבלו בו הדם מקדשת פסולין לכתחלה ליקרב וליזרק כך פירש בקונטרס ותימה לפי' דא"כ מיקשי ליה מתני' [פד.] הלן והיוצא והטמא שנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו כו' אם עלו לא ירדו משמע הא לכתחלה לא יעלו ואע"ג דנתקבל הדם בכשרות בכלי שרת דהא לא איירי מידי בנתקבל בפסול וזורק בפסול ועוד לב) לן דמה ויצא דמה ונטמא דמה אמאי לא יעלו לר"ש כיון דכלי שרת מקדשין את הפסולין לכתחלה ליקרב וצריך לדחות כל הני כגון שישנן עתה בכלי חול דהוה ליה כירדו וכן נתערב בדם הפסולין דאמר ישפך לאמה ולא אמרינן דיקרב איירי בהכי וכן הא דתנן (מנחות דף ק:) המנחות

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה יב:
לד ב מיי' פ"ה מהלכות תמידין ומוספין הלכה יג:
לה ג ד מיי' פ"ג מהל' פסולי המוקדשין הלכה יא:
לו ה מיי' שם הלכה יח יט:

◆

שינויי נוסחאות

א] בכ"י נוסף ויצאו מידי מעילה ולא נהנין. ועי' רש"י ותק"ס: ב] בכתה"י נוסף א"ר יוחנן. וכן להלן בסמוך: ג] צ"ל לא צריכא דירדו מאי לשלחן כו' (כ"י): ד] לקרקע עזרה (כ"י, וכ"ה ברש"י): ה] לינה מועלת (ש"מ): ו] מקטיר (כ"י, וכן בסמוך): ז] לא מצאתי פסוק זה כמ"ש כאן לך כי תמצא בפרשת שמן המשחה כתוב ומשחת בו את אהל מועד וגו' ואת מזבח העולה. וצ"ל ככאן ואת מזבח, וכן צ"ל בפירש"י (יעב"ץ). וכה"מ וצ' ידי"ו הנוגע אל המזבח והוסיף הש"מ לא יעלו. וכ"ה בת"כ פ' נו וכפרי"ד: ח] אית דגרסי כל אשר יגע בהם יקדש (פרי"ד) וכ"ה בכ"י: ט] מקדשין את הראוי להם (ש"מ): י] לשדיר (ש"מ): יא] לאותן (ש"מ): יב] וכל שעה שפוקעין (כתה"י וש"מ): יג] חצות אין מועלין כו' הד"א (הגרי"ב): יד] דלא היה צריך להחזירן (ש"מ). ובכ"י הס"ל ותא"כ מה"ד יצאו וכו' (גליון). ועי' דק"ס: טו] יעלו או דילמא הס"ל (שמב"י וחי"ב): טז] מיבת בשבת נמחק (ש"מ): יז] למערכה (כתה"י): יח] ת"ל כל (ש"מ): יט] נפקא תו בפדיון לחולין כצ"ל (ש"מ): כ] עי' טק"ק: כא] מק"ו דלינה א"כ אם עמוד השחר עושה לינה א"כ נפסלו בעמוד השחר ראשון. (ש"מ בשם מהרי"פ): כב] עיכול כצ"ל, וקאי אחצות (עו"ש ועי' שם): כג] ויהי קושיא ע"ד התוס', ומכאן עד סד"ה צ"ל שהוא הג"ה, וכן מצאתי בכ"י דפוס קראקא בסוף הדיבור שהוא הג"ה, ועי' במנחות דף ל ע"א בתוס' (בה"ה): כד] צ"ל ושעמא (צ"ק): כה] צ"ל מדלא (צ"ק): כו] צ"ל ולא (צ"ק): כז] צ"ל פריך (צ"ק): כח] כי מטו בי שימשי כצ"ל (ש"מ): כט] צ"ל שלחן (צ"ק): ל] בטו"ס גרים ועל כרחין וכו' נפסל כי נסדר וכו'. ופי' דהוא תירוץ על קושיתם: לא] תיבת הגה"ה שייכא לסד"ל הקודם, עי' אות כג: לב] ועוד יצא דמה אמאי תרד לר"ש כיון דכלי שרת כו' כצ"ל והשאר נמחק, ועי' תוס' מנחות דף ז ע"א ד"ה ואין (חי' וצ"ק). ופי' תוי"ט פי' יט פסיק יג ועי"ש ובאה"מ שהקשו על גיר' זו: לג] תיבות המוקפות מכ"ם:

◆

מסורת הש"ס

א) [יומא כט:] מנחות ל. ק., ב) עי' מכילתא משפטים פ"ז, ג) עי' ת"כ ויקרא נדבה פרש' י"ב ה"ט, צו פ"א הי"א, ד) ירוש' שבת פ"ו ה"ב, ה) [מנחות ז.], ו) [עי' תוס' כריתות כד: ד"ה קסבר], ז) פסחים נט:, ח) לעיל פד., ט) ע"ל כז:, י) [מנחות ק:], כ) [סנהדרין זע"ב], ל) [עי' תו' יבמות פג: ושם הניחו קושיא זו בתימה, ועי"ע סנהדרין ח: ד"ה אלא], מ) עי' יומא נט:

◆

תורה אור השלם

1. שִׁבְעַת יָמִים תְּכַפֵּר עַל הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כָּל הַנֹּגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ: שמות כט, לז
2. לשו"ת ופרי"ד צ"ל פסוק זה: קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַידֹוָד וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ: ויקרא ב, יב
ולעב"ץ ז"ל צ"ל פסוק זה: וְאֶת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל כֵּלָיו וְאֶת הַכִּיֹּר וְאֶת כַּנּוֹ: שמות ל, כח
3. וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְהָיוּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִקְדָּשׁ: שמות ל, כט

◆

גליון הש"ס

גמ' לינה מועלת. עיין נב"מ דף קי ע"ב מד"ה יצא: [תוס' ד"ה הילכתא וכו' ולא שייך למיפרך הילכתא למשיחא. עי' לעיל דף מה ע"א בתוס' ד"ה הלכתא למשיחא וסי'] :שם ד"ה כבש וכו' להכי אצטריך קרא. עי' מנחות דף נו ע"ב תוס' ד"ה כבש:

◆

מוסף רש"י

אפילו הן על השלחן ימים רבים. כגון ששה ימים שעמד על השלחן קודם שבת הבאה (מנחות צ. מכות"י) כבש מנין. כבש הרי הוא כמזבח לכל דבר (המפרש תמיד כח.):

◆

ליקוטים

אמרי בי רב מ"ט דרב חסדא וכו'. ולא מצינו בשום מקום שרב הונא יפרש טעם רב חסדא תלמידו, אלא ודאי רב המנונא תלמידו של רב חסדא היה מפרש טעם רבו. הלכך בעל כרחך אמרי בי רב סתם רב המנונא תלמיד רב חסדא, אבל אמרי בי רב משמיה דרב הוא רב הונא תלמידו של רב. (יוחסי תנאים, סוף ערך רב המנונא תלמיד רב):

◆

שיטה מקובצת

רב חסדא אמר עמוד השחר כו'. פי' רבה ורב חסדא סברי דלאן חלות מעכלת שרירי אלא ע"ג המזבח מדדרשי מדכתיב כל הלילה עד הבקר מן בקר לבקר. ודיקא על המזבח אבל אם היו למטה קודם חלות כיון שהיו בכלל חורה ולא מתאן בקרה על לילה על המזבח לא נתעכלו ועדיין ישנן בתורה ותפילה. מספר ישן (ב"מ): לשלחן מדמינן ליה כו'. ולית מאי חזית לדמויה לשלחן, נדמייה לשאר כלי שרת דהלינה מועלת בהם אפילו למה שבן נתון כלי שרת. וי"ל משום דמזבח קבוע ושלחן קבוע (תוס' חיצוניות ב"מ): כלי שרת מהו שיקדשו את הפסולין. (פי' קונטרס היא סבר דלענין פדיון בעי. א"ל תניתוה כו' א"ל לכתחלה ליקרב קמיבעיא לי. פי' אם כלי שרת מקדש פסולין ליקרב לכתחלה כאילו עלו על המזבח דקי"ל דלא ירדו או לא, ולא לענין פדיון מבעיא לי. (א"ל תניתוה) [הא נמי תנינא] שקבלו פסולין וזרקו את דמו כו' ומדקתני שקבלו פסולים וזרקו פסולים (דפסולים לכתחלה) [משמע] דלכתחלה לא יעלו וכשרים כדיעבד ודוקא משום דקבלו פסולין וזרקו פסולים דנעשה כפסול איפסיל ליה בשר בזריקת פסולים דלא יעלו לכתחלה, אבל אם קבלו פסולים בזריקה וזרקו כשרים דזריקה מעלייתא היא לפי שקדשו כלי שרת אע"פ שקבלו פסולים, אפי' לכתחלה נמי יעלו כאימורים, וכמו כן הדם נזרק לכתחלה לפי דקדשו כלי שרת אע"פ שקבלו פסולים, וכמו כן כלי שרת מקדש פסולים לכתחלה ליקרב. ויקשה מדקאמר לכתחלה ליקרב קא מבעיא לי מכלל לכתחלה נמי קא מבעיא ליה ליקרב כדיעבד או לא, ולפי' לא היה לו לומר אלא ליקרב קא מבעיא לי. [illegible]

קבלו פסולים כלי שרת מקדש הדם ליקרב לכתחלה אבל האימורים לכתחלה לא יעלו ואם עלו לא ירדו. אי נמי זרקו פסולים ואין זה [קשה] דקבלו פסולים מקדש ליקרב הדם לכתחלה וזורקו אינו מקדש המזבח אלא דאם עלו לא ירדו אבל לכתחלה לא והאימורים קבלו וזרקו דלכתחלה לא יעלו ואם עלו לא ירדו ותו לא מידי. [illegible]

שיטה מקובצת (המשך)

ידו דודאי לא יעלו לידי פליג דכיון שנתקבל הדם בפסול לא יזרק אלא ישפך לאמה אלמא אין כלי שרת מקדש הדם שנתקבל בפסול להעלותו לכתחלה על המזבח וכיון שאין הדם נזרק על גבי המזבח לא יעלו האימורים לידי עליין ושוב לא נזרק פשיטא דאפי' עלו ירדו ושעתא משום דאין האימורים נקטרים אא"כ נזרק הדם והשתא לא יעלו הזריקה נפסול שהרי אין מקדשים כלי שרת לכתחלה ליקרב ומפרש כי קבלו פסולים ולא זרקו ירדו, ומפשט מהכא דאין כלי שרת מקדש לכתחלה ליקרב. לא שקבלו פסולים פי' וכו' [illegible]